

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani. Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članrino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petit vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Trnjeva pot slovenskega učitelja na Koroškem.

Po nesrečnem izidu plebiscita je moralo vse narodno čuteče učiteljstvo zapustiti svojo domovino in oditi v Jugoslavijo, ker koroški deželni šolski svet učitelje, ki so služili pod jugoslovansko upravo, ni več sprejel v službo. Tako postopanje je bilo sicer nasprotno določbam mirovne pogodbe, toda kaj se menijo koroški kolovodje za take pogodbe. Na Koroškem pa je še danes peščica slovenskih učiteljev brez službe. Eden teh je učitelj Fran Aichholzer, doma iz Loč pri Beljaku. Učitelj Fran Aichholzer je bil do prevrata 14 let v koroški šolski službi in nazadnje učitelj v Št. Jakobu v Rožu. Med plebiscitom je bil okrajni šolski nadzornik v Borovljah. Koroška šolska oblast se je dolgo branila sprejeti učitelja nazaj v šolsko službo, toda sedaj nenadoma (bržkone na pritisk »Zveze narodov«), je bil nastavljen kot učitelj v Eisentraten — torej med trdmi Nemci.

Ta namestitev je dala podružnici učiteljskega društva »Kanal-Sp. Zilska dolina« povod, da je nastopila proti temu, med Slovenci tako priljubljenemu učitelju. »Freie Stimmen« je o tem prinesla članek, ki je poln sovražnih zavijanj in protislovij. Radi originalnosti sledi v prevodu:

Kako se ravna z izdajicami na Koroškem.

»Podružnica učiteljskega društva za »Kanal-Sp. Zilska dolina« je zvedela, da je bil po sklepu deželnega šolskega sveta vendarle sprejet v deželno službo svoječasni jugoslovanski nameščenec učitelj Fr. Aichholzer ter dodeljen šoli v Eisentraten. Nismo v stanu razsoditi, kako je bilo mogoče, da je dobil zopet naše zvezno državljanstvo. Popolnoma nerazumljivo nam je pa, da je Aichholzer mogel dobiti službo v deželi, na katero razdelitev je deloval. Vsaj mora biti znano, da je bil A. in je še danes voditelj jugoslovanske mislečih. Kako naj tak učitelj vcepi naši šoloobvezni mladini ljubezen do domovine in očetnjave? Ta namestitev je naklonjenost, ki je kratkomalo ne razumemo in je s tem naše zaupanje močno omajano. Vendar mora biti znano vsem merodajnim krogom, da se udeležujejo nacionalni Slovenci v naši deželi prej kakor sedaj v protidržavnem smislu, da ne smatrajo koroškega vprašanja še dolgo ne za rešenega in da pričakujejo pri trajnem rovarstvu le ugoden trenutek, da bi povzročili priklonitev k SHS državi. Eden voditeljev tega gibanja je Aichholzer. (Opom.: Kaj ko bi mi našim Nemcem take stvari očitali?) Dežela tako plačuje sedaj jugoslovansko mislečega agitator-

ja, Dolgo v Eisentraten ne bo hotel ostati, kajti tam za svojo stranko ne bo mogel dosti delovati. Gotovo bo skušal kmalu priti na kako šolo v jezikovno mešanem (opom.: to je slovenskem) ozemlju. K zadevi A. zavzemamo zato sledeče stališče: Protestujemo proti zopetni namestitvi gosp. Aichholzerja. Mi ga ne smatramo za stanovskega tovariša. Za iredentiste, ki so pripravili naši domovini težko bol, v naših vrstah ni prostora, izjavljamo, da ako pride A. na kako šolo v jezikovno mešanem ozemlju ali tudi le v bližino, bomo z vsemi nam na razpolago stoječimi sredstvi proti temu in smo že trdne volje, kar že sedaj ugotavljamo, tako dolgo ne izvrševati šolske službe, dokler se naši opravičeni zahtevi ne ugodijo. Prisiljeni smo zavzeti to stališče, kajti posebno učiteljstvo je dolžno varovati mir v naši domovini in to dolžnost hočemo izpolniti.

Še nesramnejša članka sta prinesla lista »Bauernzeitung« (Odprto pismo g. Aichholzerju v Ločah) in »Koroška domovina« (uvodnik »Sramoten sklep«). Zadnji odstavek uvodnika se glasi:

»Človeka mora biti sram, da se je moglo kaj takega zgoditi na Koroškem, pravzaprav bi se morali tega sramovati oni člani deželnega šolskega sveta, ki imajo tako malo koroške zavednosti in moštosti, da so glasovali za Aichholzerja. Sicer pa zadeva še ni končana. Vihar ogorčenja, ki ga je izzvalo to imenovanje, se ne bo polegel, predno se ne popravi škandalozni sklep. Prebivalci v Eisentraten, kamor je imenovan A., so že izjavili, da svojih otrok nikakor ne zaupajo izdajalcu, ker tak ne more vzgajati mladine v domoljubnem smislu; jugoslovanski hujšakač da ne bo poučeval njih otrok. A. naj se nikar ne prikaže v Eisentraten, ker bi ga takoj spodili. In ravno tako se mu bo godilo povsod, kamor bi ga hotel poslati deželni šolski svet. Ako naše oblastnjije zanemarjajo naše interese, jih bomo pa sami branili. Nad uspehom ne dvomimo! Naj nikar ne mislijo pri zeleni mizi, da smejo omalovaževati ljudsko voljo!

Uspeh člankov je bil, da se je po enomesečnem bivanju Aichholzerja v Eisentraten uprizorila proti niemu minuli teden demonstracija. Kričali so »Horuk čuš!«

Kako drugače je s šolskimi razmerami Nemcev pri nas! Nemški učitelji delujejo med Nemci, na Koroškem pa mora slovenski učitelj med Nemce. Tudi abiturientka Piskernik je morala med Nemce, dočim je po slovenskem ozemlju vse polno Nemcev! N.

Par besed po imenovanjih v Mariborski oblasti.

Učiteljska imenovanja v naši oblasti niso povzročila javnih polemik in napačkov v političnem časopisju. Iz tega bi marsikdo sodil, da so z imenovanji vsi zadovoljni: imenovani in propadli. A temu ni tako; ker sploh ni mogoče vsem ustreči, pa naj bi bile oblasti brez vsakega tujega vpliva in še tako objektivne. Kako pa je danes v tem oziru, vemo prav dobro vsaj približno vsi. Zato je prav, da se izven stanovskega glasila ne oglašamo, ampak, da pripravljamo s smotrenim delom tla, na katerih bodo vsi tuji, šoli in učiteljstvu škodljivi vplivi pri takih prilikah izključeni. Naša stanovska zborovanja in naše stanovsko glasilo so pravi forum, kjer se obravnavajo tudi take zadeve in katerih odmer seže lahko v primerni obliki do vseh merodajnih faktorjev.

Ni namen tega članka navajati izza zadnjih imenovanj v naši oblasti posameznosti, pač pa pribiti par načelnih dejstev v splošnem.

Bilo je preveč mest naenkrat razpisanih in rok za vlaganje prošnji prekratek. Naši ljudje se niso mogli pravočasno informirati, in tako so vložili čisto prošnje kar na slepo in iskali informacij in zvez šele po vložitvi prošnji. Tako je prišlo do tega, da je bilo za posamezna mesta kar cel kup prošnji (v Mariboru do 30) med tem, ko za mnogo drugih tudi udobnih in lepih mest ni bilo nobene (na pr. Muta, Marnberg, Vuzenica, Sv. Marko, Selnica ob Dravi, Sv. Križ nad Mariborom, Sv. Lenart v Slov. goricah itd.) Mesta so se razpisala s tako kratkim rokom in v tako velikem številu, pa ne samo iz šolskih, ampak menda največ iz drugih ozirov. Tu je zopet en dokaz več, da je treba šolo izločiti od dnevne politike. Ker imamo sedaj po volitvah pričakovati kolikor toliko stabilne politične razmere, zato upravičeno pričakujemo, da se bodo izpraznjena stalna učiteljska mesta razpisavala sprti in z daljšim rokom. Zakaj drugače lahko doživimo presenečenja, kakor n. pr. lanj in pridemo zopet do nove kategorije: učiteljstvo na razpoloženju — razredi in šole pa prazne. Izpremembe naj bi se vršile principijelno le o velikih počitnicah. Izvzeti bi bilo le najnujnejše slučaje, da se selitev vrši med šolskim letom.

Mnoge je že pri razpisih neprijetno dirnila novotarija, da so bila stalna mesta na mariborskih deških osnovnih šolah (vsaj nekatera) razpisana tudi za učiteljice. To je nekaj povsem novega, in so se mnogi tovariši zlasti zunaj na deželi prav tako čudili, kakor bi se čudile tovarišice, če bi bila mesta na deških osnovnih šolah v Mariboru razpisana tudi za moške prosilce. Razlogov

je toliko in tako tehtnih, da jih ni potreba navajati. Širši svet je 5. januarja v Ljubljani protestiral proti tej novotariji. Ta protest pa ni imel uspeha, kakor se ga je upravičeno pričakovalo. Zakaj bilo je nekaj stalnih učnih mest na deških osnovnih šolah oddanih našim tovarišicam, med tem, ko se je moralo zaradi tega odkloniti cela vrsta kompetentov očetov z dežele. Gospodje: Kje je tu pravica, kje enakopravnost?

Pri oddaji mest v Mariboru je propadlo nekaj naših tovarišic, katere so sicer morda mlajše po službenih letih, a bi morale mesto dobiti, ker so bile že od prevrata tukaj ali pa so prišle vsaj neposredno po prevratu. In kako je bilo takrat in kaj so tvegale dotične tovarišice, to vedo le tisti, kateri so sami sodelovali v tisti dobi.

Zadnje kompetence pa so nam odprle prav žalostno perspektivo v bodočnost našega obmejnega šolstva. Še za mesta v trgih in na večrazrednicah ob železnici ni bili reflektantov (n. pr. Muta, Marnberg, Vuzenica), kaj šele za oddaljeneje (n. pr. Remšnik, Kaplja, Sv. Jurij, Sv. Anton, Marija Snežna itd.) V normalnih časih bi se naj za taka udobna mesta ob železnici kar trgali, sedaj se pa ne zglašijo nihče. To je glasen memento vsem onim faktorjem, kateri imajo dolžnost skrbeti za našo jezikovno in državno mejo, da se nekaj mora ukreniti v narodnem in državnem interesu. Učiteljstvo že leta in leta dovolj glasno opozarja na to vprašanje, a vse je bilo do sedaj bob ob steno in po dosedanjih izkušnjah bode tudi menda v bodoče.

Pa še par značilnosti: Splošno se opaža pomanjkanje moškega naraščaja pri kompetencah in nadštevilo ženskega. To je povsem naravna posledica številčnega razmerja obeh spolov, ki vlada sedaj v našem stanu. Če pojde v tem sorazmerju naprej, bomo doživeli neljube posledice. Tudi tega ne smemo pustiti iz vida.

Obenem so zadnje kompetence pokazale, da se nihče več ne puli za upraviteljska mesta. Precej takih mest je ostalo brez kompetentov in celo za prav lepa mesta šolskih upraviteljev v večjih krajih (n. pr. Slov. Bistrica), je bilo tako malo kompetentov, da se mesto sploh ni oddalo. Tudi to dejstvo govori mnogo in je zopet le naravna posledica velikih bonitet, ki jih uživajo upravitelji dandanes pri vsej odgovornosti in delu. Kaže se, če se v tem oziru ničesar ne ukrene, da se bode vsakdo branil z vsemi štirimi mesti upravitelja. Ne v interesu upraviteljev, ampak v interesu našega šolstva je, da se bode tudi v tem oziru moralo nekaj storiti. —ski.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici.“

LISTEK.

Slovenska čitanka za obrtna učilišča.

Sestavil Henrik Podkrajšek, profesor na tehniški srednji šoli v Ljubljani. Z 20 slikami. Odobrena z odlokom oddelka ministrstva za trgovino in industrijo z dne 5. decembra 1924, št. 7793. Cena vezani knjigi 50 Din. Izdala in založila Zaloga šolskih knjig v Ljubljani.

Podkrajškova čitanka nam jasno kaže, da je imel pri sestavi avtor vedno pred sabo objekt, t. j. bodočega obrtnika, ki ga mora izoblikovati v strokovnem in etično moralnem oziru do čim popolnejšega člana stanu in istočasno tudi človeške družbe.

Sestavki prvega dela, ki so posvečeni vzgoji, pouku in zabavi, imajo kot moralni temelj in svoje bistvo vedno le eno smer, t. j. delo, ki je podlaga obrtni-

škemu stanu in v katerem oziru so prav skrbno izbrani; na drugi strani krepe gojenčev značaj v etičnem oziru, z vsemi obrtniku potrebnimi dobrimi lastnostmi. Tako ga oblikuje za svet in življenje! Prav primerni so pod sestavki kratki životopiši pisateljev, s pomočjo katerih se gojenec lahko uvaja tudi v literaturo in se vzgoji za inteligentnega obrtnika, ki ga potrebuje narod in država.

Drugi del je posvečen narodnemu gospodarstvu. V tem delu seznanja avtor gojenca z najvažnejšimi gospodarskimi pojmi in napravami s posebnim oziranjem na obrtniški stan.

V posebnem poglavju so sestavki, ki zadevajo zdravstvo, a ne samo zdravstvo v obče, temveč specialno z oziranjem na zahteve obrtniškega stanu; zdravstvo z oziranjem na obrtnikov telesni razvoj in potrebe higijene, z oziranjem na pokl'c ter z oziranjem na lokale, delavnico, kjer je obrtnik primoran bivati, delati.

Tudi zemljepisni del je zbran iz sestavkov, ki ustrezajo praktičnim potre-

bam, vendar bi bilo želeli, da bi ta del našel pri bodoči predelavi in novi nakladi znatne izpremembe. Predvsem bo moral razširiti obzorje z oziranjem na naše splošne obrtne razmere v državi, seznaniti obrtnika z našimi obrtnimi centri, z najdišči sirovin itd. Iz smeri splošnega zemljepisja bo moral kreniti bolj k geološkemu opisu in izločiti brez skode par sestavkov in pesmi v tem oddelku in lokalne slike nadomestiti z gorj označenimi centri in najdišči. Tudi zgodovinski del se bo moral izpopolniti v tem oziru, v pravcu kulturne zgodovine in telničke, dasi je mnogo boljše od prejšnjega.

Mojstrsko je sestavljen oddelek »priroda, obrt in umetnost«, ki izpopolnjuje in popravlja pogreške zemljepisnega oddelka, ker navaja obrtne kraje in najdišča pri obravnavi posameznih strokovnih predmetov. Dobra stran tega oddelka je tudi ta, da ne zahaja enostransko samo v eno stroko, temveč obravnava vse stroke in da tako obrtniku ene stroke priliko, da se seznanj z drugimi. Kar se

oddelek napravil snov le preglednejšo in tiče obrtnega zemljepisja pa bi prenos dotičnih točk iz tega oddelka v četrto magari, da ostanejo točke v obeh delih.

V oddelku »iz državlanskega nauka« pogrešamo specialnih določb in sestavkov, ki bi obrazložili zakonodajo in ustavo z oziranjem na razvoj obrta in dotične določbe. O delavskem zavarovanju, o organizaciji obrtniških zbornic in tudi beseda o strokovnih organizacijah in društvi bi bila tu na mestu. Lepe poteze kaže zadnji odstavek čitanke, kjer se med životopiši spominja tudi domačih mož, ki so si pridobili zaslug za obrtništvo.

Ob koncu je pridejan slovensko-nemški slovarček, ki nam izpopolnjuje slovensko poimenovanje obrtnih predmetov in izrazov.

V celoti je čitanka tako skrbno in praktično sestavljena, da bo prav dobro služila vsem obrtnim učiliščem, ki si lahko čestitajo na novi pridobitvi te šolske knjige na podlagi katere nam bodo lahko vzgajali popolne obrtnike.